

Trabzon Mebusu Cemal Reşit Eyüboğlu ve 2 arkadaşının, 1953 Malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı R cetvelinde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve Bütçe Komisyonu raporu (2/523)

Ankara : 25 . IV . 1953

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

1953 Bütçe Kanununa ekli R cetvelinde, Büyük Millet Meclisi kısmında 453 nü bölümün 21 nci maddesinin tatbik suretini gösteren «formül» ün 1 nci fıkrasının değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi ile gerekçesi eklidir.

Gerekli işlemin yapılmasına müsaadelerini rica eder saygılarımızı sunarız.

Ordu Milletvekili
Atıf Topaloğlu

Trabzon Milletvekili
C. R. Eyüboğlu

GEREKÇE

1953 Bütçe Kanununa ekli R cetvelinde, Büyük Millet Meclisi kısmında, giderler bütçesinin 453 nü bölümünün 21 nci maddesinin tatbik suretini gösteren «formül» ün muhtelif sebeplerden değiştirilmesi gerekmektedir.

453 nü bölümün başlığı : «Meclisin milletlerarası münasebetlerin gerektirdiği masraflar» dır.

Bu bölümün, 21 nci maddesi ise, «Medlis namına kongre, konferans, komisyon, milletlerarası birliklere, tören ve davetlere iştirak edeceklerin yolluk ve masrafları» na mahsus ödeneği göstermektedir.

Bütçedeki bâzı gider bölüm ve maddelerinin tatbik şekillerini ve sahasını gösteren ve bütçe formül cetveli diye adlandırılmış olan R cetvelinde, 453 nü bölümün 21 nci maddesinin tatbik şeklini gösteren formül aynen şöyledir : «Bu gibi toplantılara iştirak etmeleri zaruri görülen âza adedinin iki, misli, aday olarak Meclis Riyaset Divanınca tesbit edilip Meclise arz edilir. Meclis Umumi Heyeti bunlar arasında seçim suretiyle gidecekleri tâyin eder. Kendi birliklerinin . . . V. S.»

R cetvelindeki bu hükümlerde, Meclisin kongre, tören ve benzeri yerlerde temsiline ait usullere mütaallik olanlarının Meclisin iç faaliyet ve münasebetlerine taallûku sebebiyle İktüzükte yer alması gereken hükümlerden olduğu açıktır.

Ancak, Büyük Millet Meclisinin bugünkü İktüzüğü tek partili rejim devrinden müdevverdir; Mecliste tek bir partinin milletvekilleri bulunduğuna göre, Meclis gruplarına bunların hukuki hüviyetlerine, birbirleriyle, kendi üyeleriyle ve nihayet bir organı buldukları Büyük Millet Meclisiyle münasebetlerine mütaallik hükümler, 2 Mayıs 1927 tarihli ve onun yeni dille ifadesi olan 11 Nisan 1945 tarihli İktüzükte yer almıştır. 1946 seçimleriyle ki, Büyük Millet Meclisinde (birden fazla parti grupları meydana gelmiş ve bunlar, teşri uzvunun organları olarak Meclis çalışmalarında, İktüzük bakımından önemli meseleler ortaya çıkartmıştır. Bu meselelerden bazıları, 15 Mayıs 1946 ve 18 Haziran 1947 tarihlerinde İktüzükte, 2, 23, 24 ve 85 nci maddelerin tadili suretiyle kısmen halledilmiş bulunmaktadır.

Meclisin daimî komisyonlarının teşkilinde grupların kendi adaylarının tesbiti; Kamutay görüş-

mutaya kıyasen mahremiyeti; V. S. gibi hususları buna misal olarak göstermek mümkündür.

Bununla beraber yukarda işaret ettiğimiz gibi, Büyük Millet Meclisindeki grupların teşekkül tarzına, fonksiyonlarına, hukuki hüviyet ve bünyelerine Meclisle, diğer gruplarla ve kendi üyeleriyle münasebet ve rabıtalarna mütaallik hükümler bakımından İktüzük pek noksan bir durumdadır; süratle ıslah ve ikmale muhtaçtır. Bu meyanda, Büyük Millet Meclisinin içerde ve dışarda temsillerde grupların bu temsillere ne suretle katılacağına dair bir hüküm mevcut değildir. Bu sebeptendir ki, 1952 Bütçesinde Büyük Millet Meclisinin 453 ncu bölümünün R cetvelindeki formülünde bu boşluğu doldurmak istenmiş ve bu maksatla 1952 Bütçesinin R cetveline konan hüküm 1953 Bütçesine de alınmıştır.

Halbuki geçen sene ve bu sene bu hükmün tatbikını gerektiren hâdiseler münasebetiyle görülmüştür ki, bu hüküm Meclisteki muhalefet gruplarının haiz olmaları lâzımgelen bağımsızlığı iktidar partisi lehine olarak bozmakta, gruplar arasında bulunması zaruri iyi ve ahenkli münasebetleri zedelemekte; gruplara ait olması lâzımgelen seçim yetkisinin çoğunluk partisine mensup Meclis Başkanlık Divanı üyelerinin takdirine terketmektedir. Nitekim Strazburg'daki Avrupa İstisari Meclisine, İngiltere, Yugoslavya ve Hindistan parlâmentolarına gönderilen temsilcilerin seçimi münasebetiyle, gruplar arasında devamı terviç edilmeyecek kırınglıklara yol açılmıştır. Halbuki, yabancı memleketlere gönderilen heyetlerin Meclis Başkanlığınca parti gruplarının fikirleri yoklanarak seçilmesi daha 18 Nisan 1947 tarihinde yani çok partili rejimin ilk yıllarında, İngiltere'ye gönderilecek heyet münasebetiyle Büyük Millet Meclisince takarrür ettirilmiş bulunmakta idi.

Bu gelenek geliştirilip İktüzüğe hükümler halinde intikal ettirilmesi beklenirken, bahis konusu olan R cetvelinin Büyük Millet Meclisine ait 453 ncu bölümün formülü ile 1952 den itibaren bu gelenekten inhiraf edilmiş bulunmaktadır.

Gerçi İktüzükteki boşluklar ve noksanlar bundan ibaret değildir. Ve yine sadece Bütçe Kanununun R cetvelinde yapılacak değişiklikler ile iktifa edilmesi doğru değildir. Fakat R cetvelindeki mâni hüküm kaldırılınca yukarda işaret ettiğimiz 18. IV. 1947 tarihinde yapıldığı gibi harici temsillerde gruplara kendi temsileilerini seçmek imkânı verilmiş olacaktır.

Bu hususun İktüzükte de sarih bir hükme bağlanması lüzumu aşıkârdır. Fakat yukarda işaret edildiği gibi İktüzük esaslı bir tadile muhtaçtır. Bu ise oldukça uzun bir zaman meselesidir. Bunun içindir ki, şimdilik sadece R cetvelindeki formülün tadil ve ıslahı ile iktifa etmek yerinde olur.

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 1/523
Karar No. 93

3 . VI . 1953

Yüksek Reisliğe

Trabzon Mebusu Cemal Reşit Eyüboğlu ve iki arkadaşının, 1953 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı (R) cetvelinde değişiklik yapılması hakkındaki kanun teklifi komisyonumuza havale olunmakla teklif sahibi ve idare âmiri Balıkesir Mebusu Ahmet Kocabıykoğlu hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edildi.

Kanun teklifi; 1953 yılı Bütçe Kanununa bağlı (R) cetvelinin Büyük Millet Meclisi kısmında 453 ncu faslın 21 nci maddesine ait formülün ilk fıkrasının tadilini ve dolayısıyla Meclis namına kongre, konferans, komisyon, Milletlerarası Birliklere, tören ve davetlere iştirak edecek âzanın kendi parti grupları tarafından seçilerek Meclis Riyasetine bildirilmesini ve Riyaset tarafından da bu suretle tesbit edilen listenin Umumi Heyetin tasvibine arz edilmesini istihdaf etmektedir.

Meclisin memleket içinde temsili icabettiği hallerde ne yolda hareket edileceği İçtüzüğün 219 ncu maddesinin 2 nci fıkrasında tasrih edilmiş ise de memleket dışı temsiller için hiçbir kaydı ihtiva etmemekte ve bu boşlukta, hükmü bir seneye munhasır olan Bütçe kanunlarına ilişkin (R) cetvellerine konulan formüller ile tatbikatını bulmaktadır.

1953 yılı Bütçe Kanununa ilişkin (R) cetvelinde kabul olunan formülde «bu gibi toplantılara iştirak etmeleri zaruri görülen âza adedinin iki misli, aday olarak Meclis Riyaset Divanına tesbit edilip Meclise arz edileceği ve Meclis Umumi Heyeti de bunlar arasından seçim suretiyle gidecek olanları tâyin edeceği» tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Bu kanun teklifi ile değiştirilmesi istenilen şekil ise bu gibi toplantılara iştirak etmeleri zaruri görülen âzanın parti grupları seçilerek Meclis Riyasetine arz edilmesi ve Meclis Riyase-

ti tarafından da Meclisin tasvibine arz olunmasıdır.

Kanun teklifi üzerinde komisyonumuzda cereyan eden müzakerelerden sonra, Meclis ihtisas komisyonlarının teşkilinde de parti gruplarının kendi adaylarını seçerek Meclis Riyasetine arzetmesi ve bu suretle tanzim olunan komisyon listeleri üzerinden seçim yapılması keyfiyeti de göz önünde bulundurularak kanun teklifi, başlık ve birinci maddesine kelime ilâvesiyile ve yürürlük maddeleri de şeklen değiştirilmek suretiyle kabul edilmiştir.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Bu rapor Sözcüsü
Bursa	Seyhan
K. Yılmaz	S. Bari
Ankara	Antalya
M. Ete	A. Saroğlu
Diyarbakır	Elâzığ
Muhalifim	Ö. F. Sanaç
M. Ekinci	
Erzincan	İzmir
N. Pekcan	B. Bülgin
Kırklareli	Kastamonu
Ş. Bakay	H. Türe
	Kırşehir
	Değiştirmenin aley-
	hindeyim
	R. Özdeş
	Samsun
	Muhalifim
	T. İleri
	Seyhan
	Gerek formül gerekse tasarı usulsüz şekilde İçtüzük tadili demek olduğundan usulüne ve esasına muhalifim.
	C. Türk
Trabzon	Trabzon
C. R. Eyüboğlu	Müstenkifim
	S. F. Kalaycıoğlu

**TRABZON MEBUSU CEMAL REŞİT EYÜB-
OĞLU VE 2 ARKADAŞININ TEKLİFİ**

*1953 Bütçesine bağlı R cetvelinde değişiklik
yapılmasına dair Kanun*

MADDE 1. — 1953 Bütçesine bağlı R işa-
retli cetvelin Büyük Millet Meclisi kısmında
453 ncü faslın 21 nci maddesine ait formülün
ilk fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Bu gibi toplantılara iştirak etmeleri zaruri
görülen âza adedi Meclis Riyaset Divanıca,
grupların mütalâaları da alınmak suretiyle tes-
bit edilir. Gönderilecek heyete iştirak edecek
milletvekillerini kendi grupları seçer ve Meclis
Riyasetine bildirir. Riyaset bu suretle tesbit
edilen listeyi Kamutayın tasvibine sunar.

(İkinci fıkra aynen.)

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde yü-
rürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu İcra Vekilleri
Heyeti yürütür.

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

*1953 yılı Bütçe Kanununa bağlı (R) cetvelinde
değişiklik yapılmasına dair kanun lâyihası*

MADDE 1. — 1953 Bütçe Kanununa bağlı
(R) işaretli cetvelin Büyük Millet Meclisi kıs-
mında 453 ncü faslın 21 nci maddesine ait for-
mülün ilk fıkrası aşağıdaki şekilde değiştiril-
miştir:

Bu gibi toplantılara iştirak etmeleri zaruri
görülen âza adedi Meclis Riyaset Divanıca,
grupların mütalâaları da alınmak suretiyle tes-
bit edilir. Gönderilecek heyete iştirak edecek
milletvekillerini kendi grupları seçer ve Mec-
lis Riyasetine bildirir. Riyaset bu suretle tes-
bit edilen listeyi Kamutayın tasvibine sunar.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde
meriyete girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini icra-
ya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.